

PayderBülten:19

Paylaşım Ekonomisi Derneği İletişim Bülteni

Aralık 2024

Avrupa Yatırım Bankası'nın Desteklediği Döngüsel Ekonomi'nin

2024 yılı Projeleri

İçinde bulunduğumuz 2024 yılının son ayına girmişken, bu yazımızda, Döngüsel Ekonomi istenen hız ve etkinlikte geliyor mu, anlamaya çalışacağız.

Önce günümüz itibariyle üretilen atığın boyutuna bakalım. Ne yazık ki küresel olarak üretilen atık artmaya devam ediyor. Dünya Bankası verilerine göre küresel olarak her gün belediyelerin toplaması gereken kişi başına 0,74 kg çöp üretiliyor.

Avrupa kıtasında ise her bir insanın yılda ürettiği yarım ton çöp belediyelerce toplanmak zorunda. Üretilen bu çöpün ancak yarısından daha az miktarı geri dönüştürülebiliyor.

Ülkemizde ise OECD (Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı) verilerine göre kişi başı yılda 1.28 ton çöp üretiliyor. Ne yazık ki global ortalamaya göre israf oranımız yüksek.

Elbette bu atıkların çevre, biyolojik çeşitlilik ve sağlık üzerinde olumsuz etkileri var. İşlenmeleri ise oldukça maliyetli. Aynı zamanda dünyanın sınırlı kaynaklarını verimli kullanmadığımızı gösteren bir gerçek olarak karşımızda. Avrupa Yatırım Bankası verilerine göre dünya nüfusu her yıl 100 milyar tonun üzerinde malzeme tüketiyor ve çıkarılan ve kullanılan tüm malzemelerin %90'ından fazlası israf ediliyor. İşte Döngüsel ekonomi, israfı tamamen ortadan kaldırarak bu israfı önlemeyi amaçlayan stratejik bir ekonomi modeli. Bu model; kaynakların, malzemelerin ve ürünlerin ömrünü ve kullanımını uzatarak, ürünleri ve iş süreçlerini yeniden tasarlayarak, yenilikçi çözümler ve hizmet modelleri geliştirebilir. Aynı zamanda sürdürülebilir tüketim modellerini teşvik edilebilir. O zaman, malzeme ve enerji tüketimi ile atık üretimi ve sera gazı emisyonu azalmış olur.

Avrupa Yatırım Bankası, birbirine destek veren üç konu ile döngüsel ekonomiye geçişi teşvik ediyor. Bunlar finans, danışmanlık desteği ve bilinçlendirme. Banka, 2019'dan 2023'e kadar çeşitli sektörlerdeki 132 döngüsel ekonomi projesini finanse etmek için 3,83 milyar € sağlamış durumda. Daha yüksek risk profiline sahip döngüsel ekonomi projelerine finansman sağlıyor. Sermaye desteğinin yanı sıra banka, döngüsel ekonomi projelerine finansal ve teknik danışmanlık desteği de veriyor.

Avrupa Komisyonu tarafından yürürlüğe sokulan Avrupa Yeşil Mutabakatı, Avrupa'nın 2050 yılına kadar karbon nötr olan ilk kıta haline gelmesi için iddialı bir hedefe sahip. Döngüsel bir ekonomiye geçişi hızlandırmak, Yeşil Mutabakatın temel direklerinden birisi durumunda. Avrupa Komisyonu'nun Döngüsel Ekonomi Eylem Planı, atık ve malzemelerin sürdürülebilirliğe ve tüketici atıklarının (piller, ambalajlar, plastikler, tekstiller, inşaat, gıda ve su) döngüsellğine odaklanan çok çeşitli girişimler başlatmış durumda. Çok sayıda girişim olsa da, Avrupa Birliği'ndeki döngüsellik artışı 2022'de sadece % 11,5 olarak gerçekleşebildi. Döngüsel ekonomiye yatırım yapmak, karbon nötr ortama geçişte oldukça önemli bir eylem. 2019 yılında Avrupa'daki döngüsel ekonomi yatırımlarını artırmak için Avrupa Birliği'nin en büyük ulusal tanıtım bankaları ve kurumları ile Döngüsel Ekonomi Ortak Girişimi başlatılmış ve Avrupa Yatırım Bankası bu inisiyatife öncülük etmişti. Bu inisiyatif içinde Döngüsel Şehir Finansman Rehberi web sitesi ve Döngüsel Şehir Merkezi (C3) projesi de başlamış oldu. C3 şu anda Avrupa Komisyonu'nun desteğiyle ilerliyor. Avrupa Yatırım Bankası, Afrika Kalkınma Bankası, Asya Kalkınma Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası, Amerika Kıta Ülkeleri arası Kalkınma

Bankası, Uluslararası Finans Kurumu ve Dünya Bankası ile kurulan döngüsel ekonomi çalışma grubu, bu kurumların kendi içlerinde kurdukları döngüsellğe geçişi destekleyen bir ağ olarak hizmet veriyor.

Döngüsel bir ekonomi bildiğiniz gibi kaynakları korur. İklim ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerimizi azaltır. Sürdürülebilir ekonomik büyümeyi teşvik eder. Bununla da kalmaz, yeni iş fırsatları yaratır ve kritik malzemelerin tedarikinin sağlanmasına yardım eder.

Küresel sera gazı emisyonlarının yaklaşık %45'i gıda üretimi ile birlikte ürettiğimiz her türlü ürünlerin üretiminden ve kullanılmasından kaynaklanıyor. Sadece beş temel alanda (çimento, alüminyum, çelik, plastik ve gıda) döngüsel ekonominin uygulanması, küresel sera gazı emisyonlarının neredeyse yarısını (2050 yılına kadar 9,3 milyar ton CO2) ortadan kaldırabilir. Bu rakam, tüm taşımacılıktan kaynaklanan günümüzdeki emisyon değerlerini sıfıra indirmek demektir. Döngüsel ekonomi müdahaleleri aynı zamanda küresel biyoçeşitlilik kaybını durdurabilir ve dünyadaki biyoçeşitliliğin 2035 yılına kadar 2000 yılındakilerle aynı seviyelere çıkmasına yardımcı olabilir. Hava, su ve topraktaki kirliliği azaltarak sağlığımızın korunmasına da yardımcı olur. Ek olarak, döngüsel bir modele geçmek işletmelere fayda sağlar. Döngüsel ekonomiye geçen işletmeler iş modellerini, üretim süreçlerini ve ürünleri yeniden tasarlayarak malzeme, enerji ve atık yönetimi maliyetlerini önemli ölçüde düşürebilirler. Böylece daha yüksek verim ve rekabet avantajı sağlanır. Uluslararası Çalışma Örgütü ILO, döngüsel bir ekonomiye geçişin 2030 yılına kadar küresel istihdamı 7-8 milyon kadar artırabileceğini öngörmekte. Ancak günümüzde küresel ekonomik faaliyetin henüz %10'undan azı döngüsel ekonomiye ait.

AVRUPA YATIRIM BANKASI'NIN DESTEKLEDİĞİ ÖRNEK PROJELER

Döngüsel ekonomi projeleri, üretimde kullanılan malzemeleri, enerjiyi ve emeği korumak için çeşitli stratejiler kullanırlar. Geri dönüşümden yeniden tasarım süreçlerine, yeniden kullanım, yeniden üretim veya onarım ürünlerine kadar her sektörde döngüsel çözümler uygulanabilir. Aşağıdaki örnek projeler bu kriterler ile seçildiler:

İspanya'da gıdalar için sürdürülebilir gıda ambalaj projesi:

İspanyol şirket **PackBenefit**, yüksek performanslı lif bazlı gıda biyo-ambalajı üretmeye başladı. Kendisine ait bir üretim tesisinin yanı sıra sürdürülebilir gıda ambalajı üretimine ait araştırma ve geliştirme faaliyetini finanse etmek üzere bankadan 13 milyon € 'luk bir girişim kredisi sağladı. Bu finansman kredisi, şirketin Avrupa pazarı için geri dönüştürülebilir ve kompostlanabilir gıda tepsileri üretim kapasitesini de artırmayı sağlıyor.

Alüminyum hurdanın geri dönüşümü

Yunanistan menşeli bakır ve alüminyum üreticisi **Elvalhacor**'un alüminyum haddeleme bölümü olan **Elval**, alüminyum hurda geri dönüşüm kapasitesini artırmak ve geri dönüştürülebilir alüminyum ambalaj çözümleri üretmek için gelişmiş teknolojik ekipmanlara yatırım yapıyor. Bu yatırımı için bankadan on yıl içinde 75 milyon € 'luk bir kredi desteği sağladı.

Belçika ve Hollanda'daki atık ayrıştırma ve biyogaz tesisleri

Avrupa'nın önde gelen atıktan ürün işletmesi **Renewi**, bankadan aldığı 40 milyon Euro'luk krediyle iki yeni atık ayıklama tesisi inşa etmeye başladı. Birisi Belçika'da, diğeri Hollanda'da plastiklerin geri dönüşümü için ve süresi dolmuş gıda atıklarını gaza dönüştürmek için gerçekleştiriyor. Bu projeler, yüksek kaliteli sekonder hammaddelerin çıkarılmasını da sağlayacaklar.

Sanayide enerji verimliliği ve atıkların azaltılması

Endüstriyel sektör yöneticileri çok iyi bilirler. Komponent üretimi, madencilik ve altyapı gibi imalat alanlarında enerji verimliliğini artırmak ve atıkları azaltmak için son derece gelişmiş, özel işleme aletleri ve ekipmanları gereklidir. Banka, İsveçli bir talaşlı imalat, madencilik ve kaya işleme çözümleri şirketi olan **Sandvik** ile, gelişmiş metal kesimi için döngüsellliği ve proses verimliliğini artıracak araştırma ve geliştirme yatırımlarına yönelik 500 milyon Euro kredi anlaşması imzaladı. Araştırma ve geliştirme faaliyeti, **Sandvik**'in İsveç, Finlandiya ve Almanya'daki araştırma merkezlerinde gerçekleştirilecek.

Asya'da plastik kirliliğiyle mücadele

Banka, okyanustaki plastik kirliliğini önlemek ve Asya'daki döngüsel ekonomiyi ilerletmek için **Circulate Capital Okyanus Fonu I-B**'ye 20 milyon dolarlık fon sağladı. Fon, biyoteknoloji, sürdürülebilir ve akıllı giyim malzemeleri alanında çözümler geliştiren yenilikçi girişimlere destek oluyor. Bunun yanı sıra plastik atık ve iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik geri dönüşüm değer zincirinin

dijitalleştirilmesine yatırım yapıyor. Yenilikçi girişim şirketleri arasında günümüzün en yenilikçi çözümlerinden bazılarını hayata geçiren **Arzeda, Circ, Phase Change Solutions** ve **Recykal** yer alıyor.

Karbon tüketen duvar blokları

Çimento üretimi, endüstriyel kaynaklardan ve enerji kaynaklarından çıkan küresel karbondioksit emisyonlarının %2,4'ünü oluşturuyor. Dört Belçikalı şirket, diğer endüstriyel işlemlerden toplanan karbondioksiti kullanarak yapılmış yenilikçi bir duvar bloğu geliştirmek için birlikte çalışıyor. Ürünün dünya çapında endüstri ve küresel ısınmaya karşı savaşa önemli katkı yapması bekleniyor. Şirketler, bloğu geliştirme maliyetini 7,5 milyon € olarak öngördüler. Yenilikçi, düşük karbonlu teknolojiler için bir Avrupa Komisyonu finansman programı olan İnovasyon Fonu'ndan destek ve tavsiye istediler. Proje, bankanın İnovasyon Fonu ekibindeki uzmanlardan destek aldı. Avrupa İklim, Altyapı ve Çevre Yürütme Ajansı, küçük projeler için bir İnovasyon Fonu kapsamında bu projeye gereken finansmanın %60 ına tekabül eden 4 milyon € miktarı hibe olarak onayladı.

Tekrar etmek gerekirse döngüsel ekonominin dört ana bileşeni var. Bunlar; yeniden üretmek, yeniden kullanmak, onarmak ve geri dönüştürmek. 2050 yılı civarında yakalanması planlanan karbon nötr eşiği için döngüsel ekonominin stratejik önemi artıyor. Karbon ayak izini azaltan, verimliliği esas alarak yeni iş fırsatları sunan bu ekonomi modeli içinde ortaya çıkan projeler kısa sürede fon da bulabiliyor. Ülkemizden de uluslararası fonlarla desteklenen nice döngüsel ekonomi projelerinin çıkmasını bekliyoruz.

www.ibrahimaybar.com.tr

ibrahim.aybar@paylasimekonomisidernegi.org

ibrahim.aybar@vesiile.com